

LJUBLJANSKI ČASNIK.

Nº 67.

Vtorik 19. Listopada

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blažniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraža 15 kraje. Celotno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapise, de so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postnine plačati.

Vradne naznanila.

Dvorno žalovanje, ki se bo za rajnko c. k. svitlost presvitliga nadvojvoda Ferdinanda Karla Jožefa od Avstrija-Este, po najvišji naredbi od četrtka, 14. novembra 1850, skoz 12 dni z sledečo premembro obhajalo.

Pervih šest dni, t. j. od 14. noter do 19. novembra bodo c. k. tajni svetovavec, kamorniki in stolniki v černi obleki z počernenim mečem opravljeni.

Poslednjih šest dni, t. j. od 20. noter do 25. novembra v imenovani obleki z pobaranimi meči.

Ali v obeh premembah, v mali vradni obleki z tanjčino na levi rami, tudi po stopnji dvornega žalovanja, z počernenim mečem.

Najvišji in višji gospe, potem gospe bodo pervih šest dni v černi svilni obleki, v černem glavnem kinetu in garnituri, potem v černem kinetu napravljene.

Poslednjih šest dni pa v imenovani obleki v glavnem kinetu in garnituri špic ali blond v pristnem kinetu napravljene.

11. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v madjarsko-poljsko-, horvaško-serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil v edino-nemškem, potem v česko-talijansko in slovensko-nemškem dvojnem izdanju 19. junija 1850 izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 236. Cesarski patent od 17. junija 1850, s katerim se začasni kazenski red od 17. januarja 1850 (XVII. del državnega zakonika in vladnega lista št. 25) v kronovinah na Avstrijskem pod in nad Anijo, Solnograškem, Štajarskem, Koroškem, v Terstu, na Goriškem, v Gradiški in Istri, na Tirolskem in Vorarlberškem, Českem, Moravskem in Silezkom od 1. julija 1850 v moč dene in več drugih dopolnivih predpisov kazenski red zadevajočih zavkaže.

Dunaj 13. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

16. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXLIX. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem, kakor tudi vseh drugih devetih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 443. Ukaz ministra bogočastja in uka od 18. oktobra 1850, ki zapopade odločbe čez zedinjenje gimnazijalnega učenja in čez privatno učenje za kronovine Avstrijsko pod in nad Anijo, Solnograško, Tirolsko, Štajarsko, Koroško, Krajnsko, Terst in Primorsko, Dalmatinsko, Česko, Moravsko, Silesko, Galicijo in Bukovino.

Tudi 16. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXXII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 9. oktobra 1850 v edino-nemškem, 6. novembra 1850 pa v česko- in slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, v poljsko-, rusinsko-, horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 373. Ukaz ministra bogočastja in uka od 11. septembra 1850, s katerim se dvignejo letni doneski tešenski evangelski gimnazij ohniti, ktere so dozdaj občine Augsburgske in helvetiške vere morale odražitovati.

št. 374. Cesarski patent od 25. septembra 1850, s katerim se vodila vstanové, po katerih se je ravnat pri odškodovanju istin pri vseh rečeh, ki so po zemljišnem odškodovanju dvignjene ali pa za take spoznane, ki se morajo odškodovati.

št. 375. Razpis ministra kupčije od 30. septembra 1850, s katerim se v porazumlenju z ministrami notrajin zadev, od 1. novembra 1850 na spodnjem Avstrijskem, na kmetih naredba v prodaji govejiga mesa začasno dvigne, in pravila vstanove zoper zlo rabo pomanjkanja zastopnosti od strani mesarjev v prodrženje mesa.

št. 376. Ukaz ministra notrajin zadev od 1. oktobra 1850 v zadevi začasnega vrvanja javne medicinalne oskerbnije.

št. 377. Razpis ministra denarstva od 3. oktobra 1850, s katerim se ravnanje z 5 percentnimi obligacijami dvorni kamre redne št. 228, ki so bile 1. oktobra t. l. srečkane, naznani.

Dunaj 15. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

14. Listopada 1850 je bil izdan in razposlan XXIX. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih CXXXIV do CXXXVI občnega državnega zakonika in vladnega lista. — Ukaz c. k. krajnskega deželnega poglavarstva od 20. Kožoperska 1850. Začasne pravila zastran ohranjenja kantonskih in soseskih cest.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dunaj 13. novembra. V Dunajskih novinah smo brali v nevradnem delu sostavki, ki bi imel nek predlog viši deželne sodnije in nek sklep ministra pravice razjasniti. De pa ta sostav nikakor od vlade priti ni mogel, nam trije uzroki govore. Pervič smo v vstavnem državi navajeni vse, kar vlada zastran celih dežel al ljudstev sklene in naredi, v vravdnom delu Dunajskih novin brati. Zaupanje v vlado nam še ni tako upadlo, da bi jo zdaj na enkrat natolcevali, da noče svojih naredb več očitno in pošteno na znanje dajati. Drugič je tudi že jezik vladnih sostavkov, od tistiga, ki

sмо ga v Dunajskih novinah brali, popolnoma razločen. Vlada govori, kakor se spodobi, jasno, odkrito in brez ovinkov. Tisti sostavki je pa tako spoden, zamotan in clo smešen, de bi velika krivica proti vladni bila, de bi njo za studente te pisarije deržali. In tretjič prislopi še okoljšina, de za to naredbo, ki jo omenjeni sostavki vladni podtika, tisti možje, ki so pri ministeriju clo nič ne vedo. Vse tedaj, kar more nad tem biti, je, de je nar berž viši sodnija ministru pravice težave zastran pisanja v slovenskim jeziku naznanila in deje minister odgovoril, de se v začetku še ne more za zlo vzeti, ako uradniki dobro in pa sploh v slovensini ne pišejo. Tega se je pa berž nekdo poprijel, je okolišine povikšal, vse na tanko obriral in tako tisti ne ravno preveč v narodnim in tedaj vstavnim duhu pisan sostavki izblodil, ki smo ga v nevradnem delu Dun. novin brali.

Še bolj pa nam naznani zapopadek tega sostavka, kako malo de se z vladom veže. On pravi, de vradniki po slovenskih krajih sicer gladko slovensko govore, de pa skor nihče slovenskoga pisati ne zna. Po mojih in gotovo tudi po mislih vseh pametnih mož se tisti, ki gladko kak jezik govori, v majhnim času tudi pisana tega jezika privadi ^{*)}. Besede pa, de skor nihče uradnikov po slovensko pisati ne zna, niso res, zakaj že mi jih veliko poznamo, ktem slovenska beseda tudi gladko na papirju teče. Tisti sostavki pravi potem, de se je zraven viši deželne sodnije tudi general-prokurator Ulepić pri vladni poganjal, de bi slovenšina v pisarnicah zopet jenjala. Tudi to moramo za gredo laž razglasiti, zakaj kdo ne ve, de se je na državnim zboru ravno g. Ulepić nar bolj za osnovo slovenskoga vsečiliša v Ljubljani potegoval. Abotno bi bilo, de bi g. Ulepića, ki je še pred letam slovenski jezik za razlaganje nar bolj učenih reči dovelj omikaniga cenil, zdaj obdolžili, de gaše za preveč neotesaniga derži, de bi se v njim prosti zapisniki pisali, pri katerih ni na čistost jezika, ampak na natančni zapis tega, kar toženi al tožnik prioveduje, gledati. Nar bolj smešno v celim sostavku je pa to, de pisatelj iz tega, ker uradniki slovensine pisati ne znajo, berž sklene, de je slovenski jezik presirov, de bi se zamogel v pisarnicah rabiti. Kaj taciga se malokdej kje bere in sliši. Po tem takim bi tudi našiga dela sveta Evropa ne bilo, zato, ker Kitajci zanjga ne vedo. De bi pa vendar tistiga sostavka pisatelj in njegova stranka ne mislili, de se jim le z besedami po robi slavimo, moramo vendar še povedati, de jezik, v katerim se nar teži vseh znanost kemija, v katerim se državni in deželni zakonik, v katerim se sodnijska terminologija, kriminalna pravda in druge take važne in težke reči lepo, gladko, čisto in lahko umevno pišejo, ne more ravno na tako nizki stopnji izobraženosti biti.

^{*)} To je gotovo jasno, saj toliko, de bo tisto znali zapisati, kar mu priče, toženc itd. prioveduje in povabila narediti; saj pri sodnii družiga ni tako potreba.

Če bi bil minister pravice res tisti tako imenovani predlog viši deželne sodnije in g. Ulepiča dovolil, bi bil gotovo tudi potem gg. Cigaletu in Bučarju na znanje dal, de ni več potreba, jima postav v slovenski jezik predstavljati. Ker pa minister tega ni storil, moramo pa tudi tisti sklep za zmišljavo pisatelja in ves sostav za misli človeka deržati, ki ima od vstavnega življenja malo zapopadkov. Teden upamo, de se bo slovenski jezik tudi zanaprej v pisarnicah rabil. De bi pa vendar tacih spisov več ne brali, bi bilo pa za vse reči nar bolj prav, ko bi Slovenci in slasti Ljubljanski županijski odbor zaupne može izvolili, ki bi na Dunaj prišli vladi vošila, želje in potrebe slovenskoga ljudstva predložili in ji vse zadeve in okolišine na tanko razložili. To so storili tudi drugi narodi kakor p. serbski in valaški. De bi zaupni možje pri vladi nar več opravili, je gotovo in skušnja omenjenih narodov priča.

Govorjenje od vojske je nekoliko potihnilo, ker se je poruska vlada z avstrijansko zopet v pogovore spustila. Pa še popred, ko štrena ni bila tako zamotana, niso pogovori ne le nič vspeha imeli, ampak se vnetilo že dalje bolj podpihali. Tudi vlada kakor se zdi, upa malo od razgovarjanja, zakaj vojaške priprave gredo krepko svojo pot naprej. Od juga in izhoda korakajo regimenti proti severu. Česke meje so polne vojašne, tako de jih je samo okoli terdnjave Josefstadt 30,000. Sicer se pa vojska že tudi na gornim Moravskim in v Šleziji nabira. Tej novi armadi bo Šlik zapovedoval, ki neprehama pomoči iz Ogerskoga in Galicije dobiva. Sliši se, de bo v vsem skupej, že se boj začne 400,000 vojakov čez Poruse planilo. Na vseh krajinah ima armada že silno veliko topov; menj je po primeri konjikov. Konjiški regimenti se še le zdaj iz Ogerskoga vzdigujejo in se bodo nar poprej okoli Dunaja vstavili. Govori se, de bo v enim mesecu 10 regimentov konjikov v okolici Dunajskoga mesta tabor naredilo. Moč Avstrije se pri teh vojaških pripravah jasno vidi, zakaj že ravno jih bo veliko 1000 mož Ogersko zapustilo, bo vendar še ta dežela tako posedena, de bo v sami Budi že 15,000 mož ostalo.

Ker se slasti menjavski listki silno ponarejajo, bo kakor slišimo postava dana, de se ne bo tih listkov nihče drugi kot samo kupci med sabo smel posluževati.

V enim tednu se je na Dunaju osem ljudi povozilo, kar očitno kaže, kako dobro bi bilo, de bi se divje dirjanje po ulicah nekoliko omejilo.

Derm—V.

Terst. Iz Tersta se piše: Zlo se govori, de bo tukajšno slovansko društvo, edino političko društvo na Avstrijanskem, se nehalo s politiko pečati, in se zanaprej le z slovstvenimi rečmi pečalo. Ako je ta sklep samo od sebe storilo ali zavolj kakiga zunajnega vzroka, to ni znano. Poslednje bi se ne moglo misliti, ker je vedno po postavnih potih hodi, se ostro vlade deržalo, in posebno leta 1848 mnogo važnih reči storilo. Tudi se je vedno slišalo, de vživa polno zaupanja vsih gospok.

Austrijanska. Vojniška sila v Avstriji je razdeljena v pet oddelkov, ki skupej štejejo:

Pešnih čet 358½, eskadronov 281; bojnih topov 766, in scer:

Pervi oddelk obstoji iz 108 pešnih čet, 117 eskadronov in 233 topov.

Drugi oddelk iz 128 pešnih čet, 30 eskadronov in 228 topov.

Tretji oddelk iz 94½ pešnih čet, 118 eskadronov in 231 topov.

Četrti oddelk iz 28 pešnih čet; 16 eskadronov in 74 topov.

Petri oddelk je sestavljen iz graničarskih polkov.

I. Pešcov vseh oddelkov je:

a) 43 tako imenovanih nemških polkov	266,445
b) 15 madjarskih polkov	86,335
c) 17 narodnih graničarskih polkov	84,720
d) 1 polk tirolskih lovčev	5,458
e) 20 čet granatirjev	20,340
f) 1 čet narodnih graničarskih serežanov	1,380
g) 1 četa Šajkašev	2,049
h) 12 čet lovčev	17,880
i) 5 posadnih čet	5,288
Skupej	489,895

II. Konjkov.

a) 8 polkov oklepnikov	10,344
b) 6 " dragonarjev	7,748
c) 7 " švalizerjev	14,301
d) 12 " huzarjev	23,943
e) 4 " ulanov	8,172
S poprejšnjimi vred	554,409

III. Topništvo.

a) Četa bombardirjev	1,075
b) " artificialov	1,000
c) 5 topniških polkov	18,665
d) Štacia topniška	400
e) Posadka topniška	4,471
S prejšnjimi vred	580,085

Razun tega še ima:

Inženirjev	183
Kopateljev	929
Saperjev	1,058
Pionirjev	4,384
Zandarjev (kterih polki se imajo še napolniti)	16,000
Lombardiška četa	900
Dve četi graničarski v Bukovini	1,878
Vozarjev	40,000
Pešcov glavnega štaba	2,610
Dragonarjev glavnega štaba	1,260
Sanitetskih pešcov	3,480
Penzioniranih in invalidov	30,000

Tedej vseh skupej

* Prenaredba kazenskoga zakonika za celo avstrijansko državo je že dokončana in se bo v ministerskem svetovavstvu te dni pretezovala.

Serbska. Po ministerskem razpisu se je v serbski vojvodini in temeškem Banatu pod predsedništvtvom drželnemu poglavarju pridniga ministerjalniga komisarja serbsko-nemško-romansko šolsko svetovavstvo sostavilo.

* Iz Zemuna se v "Union" piše: Ni davno kar so Poljci, Madjari in Nemci skoz Serbsko na Turško begali. Serbi imajo gotovo dovolj vzrokov, svoje sovražnike čertiti, in vendar so begune povsod prijazno sprijeli, so lepo z njimi ravnali in jim podporno roko podali, nobeniga niso izdali. Zdaj begajo turški Bosnjaki na Serbsko in ravno tisto varstvo se njim podeluje in to ne pervikrat. Serbska vlada se v tem tako lepo vede, de še nikdar niso zavolj tega pritožbe vstale, ako se je tudi tu in tam kaka nezadovoljnost od daleč zaslišala. Med vsemi tuje Turki to ljudomilo ravnanje nar bolj obrajtajo; veliko manj pa strastni Madjari. Oni se sicer v pervi uri ne morejo nikdar dovolj zahvaliti, pa kmalo potem se spet staro sovraštvo v njih zbudi. Vladoželjni nameni in podjarmenje drugih narodov, to jim je vedno na sercu, to je krivo, de Madjari ne porajtajo pravice drugih sosednih narodov, vedno še bi radi Bosno in Serbsko si podvergли. Madjari stopajo v službe svojovoljnega Sultana, drugi so avstrijanski absolutisti in vendar se to ne graja. Res dolgo še naše Slava!

mногим ушесам не бо пријетен глас, мед тем, ко маджарски Елжен! зло допаде.

Česka. 10. t. m. je bil Dr. Wanka v Pragi za mestniga župana inštaliran.

* "Pražke nov." prinesejo 13. novembra sledče oznanilo:

Visoko c. k. vojaško poveljstvo je za dobro spoznalo, tu izhajajoči od dr. Gablerja vrednani časopis "Union" zavolj naj novejših strastnih in vladu upornih vodivnih sostavov za čas obsede prepovedati.

Kar se po prezidialnem ukazu c. k. deželninga vojaškoga poveljstva od današnega dne št. 132/B naznani.

Od c. k. preiskovavne komisije na Hradšinu v Pragi 12. novembra 1850.

Slovenska. Baron Geringer je posal ministerjalnim komisarju Kapy-u v Košice oster ukaz, ki se ima pod zgubo službe vsim vradnikam, de se po njem ravnajo, naznaniti, v katerem se zapove na podlagi enakopravnosti, de se imajo slovaškim občinam samo slovaški dopisi, razglasiti in naznanila pošiljati; zraven tega se tudi zapove, de se vsi vradniki, ki imajo z slovaškim ljudstvom opraviti, morajo pred ko je mogoče, česki jezik popolnoma naučiti, de bodo zamogli občinam slovaški državni zakonik razkladati; tisti vradniki, ki bi se tej pravični naredbi zoperstavili, naj iz svoje službe stopijo, ker niso za rabo; vladu hoče, de se vsaki narodnosti pravica godi, in nikdar ne bo terpela, de bi se jezik eniga naroda drugimu v škodo razširjal. — V tem ukazu je bilo tudi odločeno, de naj se vsim rusinskim občinam, naj so na slovaški zemlji ali ne, ako je v občini le en rusinski duhoven, rusinski državni zakonik pošilja, ako bi ljudstvo tudi cirilice ne znalo brati, je zna vendar duhoven in zamore rusinski državni zakonik ljudem razkladati.

Ogerska. Iz severnega Ogerskoga se piše v "Union" 5. novembra: Vedno očitajo Slovanam in posebno Slovakinam, de ne znajo nehati tožiti, in de posebno madjarizem zlo sovražijo; zraven tega nam kažejo na naše ognjiše za kateriga naj raji skrbimo, kakor de bi se s politiko pečali. To poslednje je grenk spomin na našo gorato deželo, kteri je natora mačeha bila, v kteri smo pa vedno živeli, in ako Bog da, se bomo tudi zanaprej preživeli. Mi bomo to storili brez de bi zavolj tega molčali, ako nas nesramno obrekovanje v sum pripraviti skuša. Mi pred drugim hočemo red, vravnanje naših zadev, mi hočemo dobre in poštene vradnike, ki ne bodo iz ostankov revolucijskih glavarjev postavljeni, ampak iz sredje slovaškega ljudstva; pa zdaj bodo nam koj Madjari očitali, de smo panslavisti, ne-pokojneži, podpohovavci in prederzneži, in zdaj se je tudi najdlo, de Slovak ni za pisarnico. Zarez ne, ako se na vrata nekterih vradnikov peterka in vidi, kako lepo svoje dolžnosti opravlja! Neskončno koristno je bilo v tej zadevi popotovanje ministra pravosodja v naši županii, in kakor ustno in pismeno zvem, je on na pogreške in lenobo naletel, de se je silno čudil in to lenobo ostro očital. Tolažba se je nam dala, de se bo pri postavljanju vradnikov pri nas posebno na Slovane gledalo, med tem se naši mladenči pripravljajo k spraševanju, kateriga bo moral zanaprej vsak storiti, kdor bo hotel službo zadobiti. In tako je tudi prav! Kdor hoče kaj biti, naj se uči, namesti de bi bil pol dneva na lovu, kakor pri nas več vradnikov, ki pravijo, de hodijo požrešno zver končavati, med tem pa svoje žepi z zajci in jerebici napolnijo. To je gola resnica. — K starimu fajmoštru neke karpatske vasi prijeta pred dvema dnema dva žandarja, ko se je ravno mračilo, in rečeta, de sta k njemu poslana, ker so se tatje ponoči namenili, ga obropati. Stari mož je bil zlo vesel zavolj

nepričakovaniga varstva in postreže služabnikama pravice kolikor le more, sam kako pije in pripoveduje, kje de ima 200 gold. v srebru spravljenih, ki jih misli jutro v Trenčin nesti. Napivajo si zdravice, govore, se smejajo, pojejo, tato pa ni in gospod fajmošter mirno zaspri. Ko se pa na jutro zbudi, najde svojo postrežnico v hlevu privezano, njemu pa je bilo vzeti tistih 200 gold., večsreberne in ura. Oba žandarja sta bila le dva tata, ki sta si v tako obleko napravila, de sta fajmoštra golufala.

Tuje dežele.

Bosna. Seraskier Omer paša je prišel v Blato, dve uri od Bosne, in je koj v Mostar list poslal, v katerem je 12 oseb nasnanil, de naj se mu izroče, med drugimi, Kavas-pašata. Menijo, de se bo to zgodilo, ker je Mostar v strašnem strahu. Kavas se je med tem od Kognica pomaknil, in pripoveduje se, de ga njegovi ljudje zapušajo. Hasanbeg je z 40 izbranimi osebami v Buno šel; pravijo pa, de mu je Seraskier ukazal, k njemu priti, njegovo zvestobo pohvalil in zagotovil, de ga bo Sultan velikodušno obdaril.

Govori se, de vezir Ali paša Seraskiera podpera. Zviti starec dobro ve, de ne more vspeha sultanovih prenaredb overati.

* Ko se v Hercegovini zve, de je Omer paša z vojaki v deželo prišel, se je ondi veliko gibanje pričelo. Černagora, ki ne more turških vojakov blizu gledati, je kersanskim prebivavcem iz Grahoviga, Bagnania in Nikšića pomoč obljudila. Turki Nikšića so v dve stranki razdeljeni; močnejši stranka se prenaredbam ustavlja in si je namenila, Omer pašatu se upreti, slabeji stranka se pa hoče tirjanju vlade ukloniti.

Kersanski prebivavci tih krajev gledajo mirno te dogodbe. Turki iz Nikšića so mislili, ako bi bil Omer paša na zgubi, se vojakam ustaviti, ker na svojo naravno terdnjavu zaupajo, kakor tudi mislijo, de jih bo Vladika podperal in de jim bodo Grahovčani in Bagnani v pomoč priskočili. Zares, Grahovo bi zamoglo marsikako krvavo dogodbo med Černogorci in turškimi vojaki napraviti, ako bi turške gosposke mislite, staro oblast v tistih krajih spet vpeljati.

In, akoravno je Bagnanam vezir zapovedal živež za redne vojake v Mostar poslati, vendar niso hotli bogati, in nočejo nikakoršne reči odražati.

* 2. novembra se iz Bosne piše: Kakor je vam že znano, je Omer paša vstajo v Hercegovini z naglim ravnanjem vdušil, brez de bi bila kri tekla. Vstajniki so se razšli. Ali paša, prekanjeni trinog, je spet za terdno svojo zvestobo obljudil.

Med tem ko se je Seraskier skoz Travnik in Duvno v Mostar namenil, so nakanili vstajniki v Tuzli, Zvorniku, Derventu itd. ga za herbtam v nadlego pripraviti. Omer paša je poslal Mustafa paša Melemdria z dvema bataljonama pešcov in dvema topama vstajnikam nasproti, na ktere je ta pri Vranduku zadel in tirjal, de naj orožje odlože. Vstajniki so ga pa zagrabilo, so bili pa kmalo zmagani.

Med tem je Omer paša svojega Čavžaaga k vstajnikam z poveljem poslal, de naj mirujejo. Tega aga so vjeli, so njegovo pismo stergali, in so tudi pota, ki iz Broda v Sarajevo hodi, zgrabili. Njegovo torbo so odperli in mu žugali, ako v njej kako turško pismo dobe, mu glavo odrezati. K sreči pota niso najdli, ker le malo znajo brati, pisma iz Dunaja na Omer pašata napisaniga. Ko so pisma pregledovali, je prišlo iz Tuzle še 300 konjkov, ki so se začeli pogovarjati, ko so slišali, de je aga tukaj zapert, ali ga hočejo umoriti, ali vrata njegove ječe razklati in ga gani.

na kose razsekati. Pota namreč niso zapazili v gnječi, kar je on dobro porabil, pisma v torbo spravil in pobegnil.

30. pr. m. je prišel Omer paša s peterimi bataljoni pešcov, nekterimi eskadroni konjkov in dvema baterijama v Šebse. Vstajnikov je bilo tam krog 7000 in so se prav dobro deržali in serčno branili. Seraskier se z svojo armado nalaš umikuje in prekani vstajniki, ki se toraj za njim spuste in Bosno prestopijo, ga nazaj zapodit. Al on, ki je dosegel, kar si je namenil, veli s topovi začeti streljati. Malo število rednih vojakov je imelo dovolj opraviti, sovražnike, katerih je bilo vedno več in ki so iz gojza na vojake streljali, popolnoma premagati, bitva je bila vroča, in treba je bilo z handžaram udariti. Mustafa paša je enimu glavo preklal. Poslednjič so pa vstajniki omagali in 200 mertvih in 200 vjetih zgubili, mnogo jih je pa v Bosni utonilo. Bitva je terela 4 ure, in Omer paša je bil v veliki nevarnosti, ker se je sovražnikov okrog 10,000 nabralo. On je ostal čez noč na borišu, 31. se je naprej podal, je dovolil vojakom Šepse dve uri ropati in je, kakor pravijo tuzlanskiga pašata ujel.

Zavoj zmage Mustafa pašata 29. pr. m. je posada v Sarajevem 31. zjutraj ob šestih 25krat s topom ustrelila, in s tem upanje vstajnikov poderla. Med tem pa pride novica, de je Omer paša vstajnike zmagal, in streljanje se je 1. novembra spet ponovilo. Proti desetem dopoldne so zastavo na terdnjavo obesili, in iz terdnjave in iz ležiša se je začelo streljati s puškami in topovi, tako de je človek mislil, de je v sredi bitve. Naenkrat se oglase bobni v vojaških bolnišnicah, stražniki skupej drejo, puške nabijajo in začnejo po ulicah streljati. Vse iz hiš dere, zvedit, kaj de se je zdodilo? Vsi stražniki sprožijo puške. Vidili so se veseli in žalostni obrazzi, dokler de je klicar po vseh ulicah vradno zmago naznal. To je Turke tako jezilo, de so se nad prerokam hudovali, ker ni vstajnikam pomagal.

Mustai paša Babić, ki se je vstaje vdeležil in kateriga je Omer paša sabo vzel in potem v ležišu v Sarajevem zaperl, je svojo službo zgubil.

Od prihoda noviga vezirja, Naireddin pašata, se še nič ne sliši. Sreča je, pravijo, de je on zvoljen, ker je mož napredka in živi po evropski šagi.

* Iz bosniške meje se piše: V Mostaru punt zoper vlado vedno naraša in delajo se priprave za brambo mesta. — Povsod se rovi kopljeno, živež in potrebne reči se v mesto vozijo. Vezir Hercegovine je še vedno v Buni in pravijo, de mu je ostra zapoved prisla, vse kristjane skupej poklicati in jih oborožiti. — Turški prebivavci Gliubuskega so se zoper kapitana spuntali, ker menijo, de je on svojovoljno poprave vpeljal, in so mu že z smertjo žugali. — Se nevarnosti oteti, je naglo v Buno pobegnil. V celi Hercegovini se terdovratno zoper povelja vlade ustavlja; le kristjani se osodi taho udajo. Jutro (1. novembra) bo v vas Pusina en oddelk Seraskiera prišel. Pojuteršnim bo armada, ki se je proti Mostaru napotila, v Sirskem ostala in 2. novembra bo pred Mostaram stala.

Pozneje se piše: Več oddelkov Omer pašatovih vojakov gre proti Mostaru. 1. novembra na večer bo Mostar že obležen. Kervozeljni Kavas paša je z 100 možmi prednji straži Omer pašata nasproti šel, in ker se je bal, jo zagrabit, je svoje ljudi v neki soteski na poti proti Mostaru skril, de bi vojake neprevidno napadli. En oddelk Seraskiera, ki je skoz sredo Hercegovine šel, so vstajniki Kognice in Kuprisa napadli, so bili pa zmagani.

Ta novica je mostarske vstajnike zlo oplasila in jih primorala, orožje odložiti; pravijo, de so že pismo udanosti Seraskieru poslali, v katerem za odpušanje prosijo in naznajo, de se hočejo vsim naredbam sultana podvrci. Torej se je, se pripoveduje, Omer paša v Travnik nazaj vernil. novice iz Krajev pa pravijo, de je tam z noviga vse na noge vstalo, kar se pa še ne more za gotovo naznani.

* Iz Bosne še piše 6. novembra: Mostarjani so naznani, de so pripravljeni 1600 vojakov Omer pašatovih kakor posadko v mesto sprijeti. Vstavniki so razperšeni na vse strani in so dovoljni se udati. 3. t. m. bi bil imel Seraskier v mesto priti, pa do 5. ga ni bilo. Avstrijanski general Mamula je turške meje pregledal, in našel je vse mirno.

Rusovska poljska. Iz Krakoviga se naznani 11. novembra, de so se ruski vojaki proti zahodu na pot podali.

Nemška. Časopis „Deutsche Reform“ piše: Porusija ne bo meča iz roke položila, dokler se ji ne bo gotovo poroštvo za prenaredbo nemške zveze dalo, ki bo porusko veljavo polpnama varovalo.

* Zmešnjave na Nemškem se bodo vendar le pred kot ne mirno poravnale, ker se Porusi iz Hesen-Kasla umikajo in tudi v drugih rečeh poruska vlada, kakor se zdi, se bo avstrijanski podverglia.

Turška. „Lloyd“ prinese sledeči zlo važni dopis iz Carigrada od 27. oktobra: De Izlam v Evropi že več časa le kakor deželna vlada obstoji, se dan na dan bolj vidi, kar se dežela za deželo od njega odterguje, vse sredstva, katerih se v lastni obstoju posluži, store ravno nasprotno. Na tako vižo je imenovanje Bulgarskega za knezovino enako Moldavskemu, Valaškemu in Serbskemu le Rusiji v dobro, ker je Sir Stratford Canning svojiga prijatela Vgoridesa, nekdajniga kneza Samosa, za bulgarskega kneza usilil. Bosna, Hercegovina Krajna in Albania ravno v ta namen delajo; poroštvo temu je sedajna vstaja.

Razne naznanila.

— 11. t. m. je bila na Dunaju slovanska Beseda v izbani Šperlovi. Vse slovanske načrte so bile zastopljene v Besedi. Patriarh Rajačić s celim krogom škofov je prišel k njej, in dunajskih Slovanov vseh rodov se je zlobil snidilo.

— V „Vidensky Dennik“ se piše iz Slovenskega, de je c. k. komisar Nandory Hurbana spet v svojo službo postavil.

— V Aleppo so se 16. preteklica mesca neizrečene dogodbe pripetile. Turki in Arabci tega mesta so se zjednili in grozovite dela počenjali. Cerkve in hiše so zapalili in zropali, mnogo oseb ali umorili ali hudo ranili. Nek gerski škofov je na strašno vižo dušo izdihnih. Vojaki se za to niso zmenili; vojaški poveljnik se je tisti čas v terdnjavo zaperl. Zakaj de se je to zgodilo, še ni znano.

— Pešanska evangelska občina je znaniga Hurbana za pridgarja v Pestu zvolila.

— Goveja kuga se je v Budapeštanskem okrožju že v 55 soseskah pokazala in konec oktobra je razsajala še v 33. — Vradne naznanila pravijo, de je do konca oktobra med 41,902 govedmi, 16,609 goved napadla, od katerih se jih je 8696 ozdravilo, 5810 pa počerkalo, 119 je bilo ubitih in 1994 je bolnih ostalo. — Tedaj je vsako tretje živince zbolelo in vsako sedmo cerknilo.

— V Galicijo so prišli Porusi klavno živino in posebno konje kupovati, ki vse v srebru plačajo.

LEPOZNANSKI LIST.

Pripovedka od Glasan-Boga.

(Dalje.)

Dan se nagiba, sence rasejo, solnce gre za goro in s solncem vred tudi turška armada. Le en jezdec jaha še po ravnini, pa blesk orožja ga ne kine. On hiti proti goricam, na katerih slovenska truma kleči in vladarju vojskih trum zahvalne pesmi prepeva. Ko zaleda Ostroverharja, se mu bliža in mu beli list poda. Zapisano pa je bilo: Sovražniki neba in preroka nar višiga! vedite, nar višimu preroku ni dopadlo, de ga z vašo smertjo armada njegova časti. Mož naj se z možem bojuje! Zvesti sin slavnega Mahometa in pervi junak njegove vojske, nevzgani Pegam se bo za Sisek in Keršenke s Keršenkam, kateriga si zvolite, na bregu tiste vode, ki jo vas cesar pije, bojeval. Tako govoril prorok in njegov desni služabnik, Glasan-Bog.

Trepet prešine slovensko trumo. Nadloga je bila res velika, ko se je proti Sisku armada bojevala, pa še več nadloga bo ta, de se bo za Sisek Pegam bojeval — tisti Pegam, ki je sedem turških cesarjev podavil in njih sinove v temne ječe zaperl. Že so se z njim kristjani poskusili, pa poskusili so se v svojo pogubo. Armada Serbov se je napotila proti Carigradu, pa Pegam sam ji zapre pota in obesi može na drevje, z njih konji si pa čez Moravo jez naredi, ker je zloba vode in ljudstva mostove poverila. Tudi Beli grad je turški jarm otrezel in se z zidovi in rovi zavaroval. Pa ni poznal Pegama in njegove desnice in je v svoji nespameti njemu zabavljajal. Al Pegam zagrabi zid na severu in zasuje prekope in zagrabi zid na jugu, in ga zažene v Belograd in deset jezer prebivavcov je smert v svoje krila zavila.

Strah, ki kristjane prevzame, je splošen, le Ostroverhar in vitez Lam ga ne delita. Ostroverhar zato, ker je Lama in silno njegovo moč poznal in Lam zato, ker je v križ in njegovo krepost zaupal. Pa razun teh dveh je vse drugo plahote omamljeno. Žalostno gleda kmet pa svojih lastinah, ker se mu gotovo zdi, de bodo v nekaterih letih turško teriše; in mestnjam zapre zopet ozidne vrata, če ravno ni bilo vraka v okrogu. Že pri samim imenu Pegama se je ljudstvo križalo in ko se je zjutraj in zvečer zbralo in molilo, je na zadnje vselej besede pristavljal: Gospod varuj nas zaderž hudiča in sile tvojiga sovražnika Pegama.

Dan se nagni za dnem; polna luna se manjša, zgine, rase in se v drugič napolni. Mesto Dunaj je prazno, clo betežni in bolni so se peljali ven proti vodi, ki jo cesar pije proti veličastni Donavi in bregovi so zabasani, de se zemlja šibi. Pa ljudstvo ni šlo danas, kakor drugekrat na godni shod, na radostno zbirališče ali praznično veselico; šlo je gledat boj, ki bo sodil čez Dunaj, Sisek in vesoljni keršanski svet. Zastonj ni veselih obrazov židane obleke in lispa viditi; smertna tihota, kakor na samotnim pokopališu, ker le kaka zapušena vdova zdihljeje proti nebu pošilja, je na brežnah Donave pri nezmrni množici Dunajskih mesta. Sterme se ozira vse zdaj proti Moravskemu polju, zdaj proti Štajarskim goram. Ondi se osabno, kakor vladavec petih delov sveta, Pegam razkazuje in sprostira; tu ima priti borivec njegov — Lam iz Slovenskega. Tam jih strasi grozovitna prikazen Turka, z očesam na čelu in trenji glavami. Peklo samo je z njim proti križu združeno in mu poslje dva pomočnika, ki se mu v desno in levo glavo premenita, de bi njegove lastne čepine želeso ne doseglo. Od sem zopet ima priti keršanski rešitelj, s svojo hrabro, nevzgano pestjo in čudotvorno, umno kobilo, ki se nikdar ni beliga dne vidila in je sedem let le zlato rebulo pila in rumeno, zbrano pšenico zobala.

Zmir preširniši je Pegam, kolikor bliže je dan proti poldnetu in že ga nespametna misel obhaja, de bo pač rajši Lam evellice po svojih travnikih, kakor lovore po bregu cesarjeviga potoka tergal. Ljudstvo se oberne od njega in gleda le proti štajerskim goram, de bi skorej tolažnika in maševavca prinesle. Uradni deset in zemlja se majje, kakor de bi njen drob potres premetaval. „Rešitelj, rešitelj!“ zagromi na enkrat Dunajska množica. Lam dirja čez štajerske gore, svitil kot an-

gelj, pa tudi strašen kot angelj. V desni suče nabruseno sabljico in na mah pada hrast, berst in bor in široka gaz je ondi, kamor se divja zver predreti ni mogla. Skok čudotvorne kobile pa je jaderni blisk in pok njenih kopit grom, ki se v sedmo deželo razlega.

Divje zakohota Pegam, viditi svojiga sovražnika; pa Lam ne zaupa v svojo moč, teme poklekne na bregu Donave in kobila poklekne z njim. Tri očenaše moli po stari navadi svetemu Jurju in tri češene marije svetemu Primožu, kakor ga je mati naučila. Zaničljivo pa se mu Pegam smeja in preklinja zdaj nebo, zdaj njegove služabnike. Molitev Slovencea je dokončana, zopet stopi on na noge in kobila z njim in v strelnim teku proti sovražniku svojiga gospoda in vere svojiga gospoda zadirja.

Pegam čaka kristjana, pa ko ga bliže priti vidi, spodbode tudi on proti njemu. Še deset pet sežnjev sta sak-sebi in zdaj se zadeneta. Pa sablja odškoči od sablje, treba je noviga napada in boja. V druge se zadeneta in Lamu se vlijе rudeča kri iz mazinca. Zdaj dirjata k razločnemu, zadnjemu boju. Strah, molk in sternenje po množici! Vender le malo zarožljate sablje. Eden, dva hipa in vse je končano. Na srednjo glavo je meril Lam Pegama in srednja glava se zverne iz jezdica in jezdec pada na zeleno travo. Pa trava se sramuje neverne kervi in se žalosti posuši.

Tako je bil Lam odrešenik keršanstva in domovine in maševavce obeh. Vzel je on Pegamu življenje; pa kmalo mu je vzel tud ime, zakaj nadušena množica ga z do neba donečim glasam Lam-pegar pozdravi.

(Dalje sledi.)

Basni.

X.

Šuka je druge ribe hudo preganjala. Dve pogumni ribi tedej sklenete preganjavki luknjo ko bi zvečer noter šla, zadeleti. Pa komejta naklep druge ribe zvedo, se žele šuki priskupiti in ji trumama praviti gredo. Ona tedej čaka ribi pri luknji in obe požre.

Nikar ne napadej premogočniga. S tvojim poginjam si bodo drugi svoj jarm olajšati hotli.

XI.

Volk in lesica gresta na lov in prideta do velikih in majhnih živali. Lesica zagrabi jarco; volk pa ukrade kmetu konja iz stale, če ravno bi bil tudi eno ovco tako dobil in bi se bil že z njo nasilil. Oba neseta plen v svoji luknji, v berloga. Lahko je lesica jareca skrila, pa samogoltnemu volku je bilo nemogoče celiga konja v duo spraviti. Kmalo pride lovec in gre brez suma pri lesičiji luknji; ko pa do volkove pride vidi zadnji konec konja, zunej dupe ležati in naglo opozna, de mora to berlog volka biti. On sproži in zver tudi ustrelj.

Bodi z malim zadovoljin, preveliko bi te v nevarnost pripravilo.

XII.

En kmet je imel pešen prostor, ki ga je tako marno s plotjem gradil, de v nekoliko letih tudi nar manjši živalica skoz gosto, široko in umetno spleteno omrežje ni noter mogla. Vender so ga vsi sosedje zasmehovali, ker se jim je abotno zdelo, kraj, na katerim ni ne njive ne verta naredil graditi.

Temu kmetu enaki so bili naši učeni, ki so do maliga popolnama pusto polje slovenskega slovstva vender tak pridno — s slovnicami gradili in mejačili.

XIII.

Trava, ki je pod košato lipo rasla, se je zlo pritožila, de mora v senci biti, med tem ko se njene sestrice tak veselo na soncu grejejo. Ne toži, ji reče buča, res se me na soncu grejemo, pa brez zavetja smo tudi v nevarnosti, se na soncu opariti.

Otroci žele iz oblasti staršev priti in svobodni biti, pa naj si poduk buče zapomnijo.

XIV.

Lesica je umerla in miška povabi živali na pogreb. Razun risa je vse odrečeo rekoč: Res nam je ranjca s svojimi zvijačami dostikrat pomagala, pa nas je tudi, ker smo še

njeni vodbi zaupali, dostikrat v nevarnost pravila. Ris gre tedej sam z miško. Al komaj do mertve lesice pride, plane na njo, jo odere in z gorko kožo proc dirja.

XV.

Ko so se živali med sabo bojevale, se je slasti volk prot svojemu vodju Oroslanu zlo ustil in bahal, de bodo sovražniki gotovo premagani, ker so njemu vsi kraji in koti sveta znani. Prišli so do potoka in tu zopet volk gobec steguje rekoč: To vodo jez dobro poznam; če ravno se dno ne vidi, vender ni veči kot do kolena. Pojd tedej, mu zavkaže oroslan v sredo nje stražit, de nam sovražniki za herbet ne pridejo. Hočeš nočes mora volk iti in v potoku, ki ga še popred nikdar vidil ni, utoniti.

Česar ne ves, ne govori, drugač se boš spekel, kot volk.

Slovstvo in umetnost.

Šafaříkove starožitnosti se bodo v francoski jezik prestavljene te dni izdale.

* V Skalici na Slovaškem je prišla knjiga na svitlo pod naslovom: Historia povstanka slovenskeho v roku 1848. Spisal M. Dohnany.

* Prevod Aeneide Virgilia v česko od gospoda Vinaricky-a bo česka matica izdala.

* V Zemunu v narodni tiskarnici gospoda Medakovica se tiska prestava francoskega cestopisa od Blanqui-a po evropski Turčii, pod naslovom: Izvestije o stanju naroda u evropskoj Turškoj prestavil Vinko Pacelic. Zapopade ta knjiga zlo imenitne pripovedbe od slovanskih zadev na Turškem in zasluži, da se zlo razširi.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

Na Dunaju 6. Listop.: 53. 82. 50. 69. 74.

V Gradcu 6. Listop.: 77. 36. 84. 78. 27.

V Terstu 13. Listopada: 36. 51. 25. 20. 88.

Prihodno srečkanje bo v Dunaju in Gradcu 20. in 30. Listopada v Terstu pa 27. Listopada in 7. Grudna.

Teleografsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 16. Listopada 1850.

Deržavne dolžne pisma po	5	od 100 (v srebrnu)	92%
»	»	»	81%
»	»	»	71%
Obligacioni avstrijskih pod	po 4	od 100	69
in nad Anizo, českih, morav-	»	»	»
skih, silezkih, štajarskih, ko-	»	»	»
roških, krajinskih, goriških in	»	»	»
dunajske višje kamorne urad-	»	»	»
nije.	»	»	»

Dnarna cena 16. Listopada 1850.

V dnarju Cesarski cekinov agio (od 100 gold.) 31%, gld. Srebra » » » 24% »

Naznanilo

vsim, ki hočejo, v vradnim listu kakošno oznanilo razglasiti.

Po novim povelju visociga c. k. denarstviniga ministerstva se mora za vsako naznanilo v kakoršnim koli časopisu 10 krajevjev za kolek ali štampelj cesarski kasi odrajeti.

Ker ta ukaz tudi naš „vradni list“ zadeva, ga damo na znanje, de naj vsak, ki prihodnjič v „vradni list“ kaj oznaniti hoče, zraven navadniga placila za natis, tudi 10 krajev za imenovani kolek pri loži, če da oznanilo enkrat natisniti, — 20 krajev za dvakratno, 30 krajev pa za trikratno oznanilo, ker tako postava veleva.

Jožef Blaznik.